

ԱՌԵՏԻՍ ԻՍԱՀԱՎԵԱՆԻ

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ «Մեծ բանաստեղծը» 1945-ին կը մտնէր իր եօթանասունին մէջ: Ծնունդ հայրենի հողին, այսօր նոյն այդ պաշտելի հողին վրայ, չըլտապատուած իր սիրելի հայրենակիցներէն, որ զինքը կը գերգնահատեն, Իսահակեան կը վայելէ իր տաղանդին պտուղը: Աղքատանդրապօլ, այսօր Լենինական, ծննդավայր աշուղներու և աշուղական քնարերգութեան, զորոյմը տուած է անոր երգերուն: Իր տիրական գիծովը՝ յայտնուած բոլոր գործերուն մէջ առ հասարակ, ան երգած է աշուղական գործովանքով, աշուղական նրբութեամբ ու ժողովրդական պարզութեամբ մը, անոր համար ալ աւելի սիրուած ժողովուրդէն: «Երգեր ու վերքեր», ուր բուն քնարերգակը կը գտնենք՝ այդ ձեռով երեւան եկած ամէնէն քնքուշ և սրտայոյզ հատորն է բոլոր շարքին մէջ՝ ելած իր գրչէն: Սիրոյ յռչեր, ցնորքներ ու մոռնորքներ, Արագեացի մանիկներ, Դատարկիւն Ալլոյի խաղերը, սիրա-գորով մեղեդիներ են սրտի մը՝ որ սիրոյ տառապանքը ապրած է և որուն շրթները հպած են սիրոյ մեղրին ու վերքին: Հայտնական սիրոյ երգը մտցնողը մեր մէջ՝ ինքը Իսահակեանն եղաւ, այն նրբին ու գողտր արտայայտութեամբը, ուր բնութիւնը իր մանր ու սիրուն տարրերով, երգովը թռչունի և բոյրովը ծաղկին, կը մասնակցի իր սիրոյն և իր պատանքներուն: Խառն երգերը և Ղօղանջները, որ շարունակութիւն են այդ շարքին, ընկերային բնոյթ ունեցող երգերու կը փոխուին, երբ մարդկային այս կերպ յօրինուած կարգուսարքը, անկարող երջանկացնելու, կը մղէ բանաստեղծը որ իր ցաւին դարմանը գտնէ նոր ընկերութեան մը յղացումին մէջ: Իր տիեզերական զանգը, որ կը փակէ հատորը «Երգեր ու վերքեր»ու, կը ցուցնէ յայտնապէս բանաստեղծին այս ուղղութիւնը:

Այնուհետեւ երեւցան իրմէ գրական հրապարակի վրայ «Հին-նոր երգ ու վերքեր», «Հայրենի աղբիւրից», «Արձակ էջեր» «Աշնան ծաղիկներ», «Աղա՛ Նազար», «Աբու Լալա Մահարի», «Սամայ Մհեր», հատորները և «Ուստա Կարօ» իր մեծ և ազգային վէպը՝ տակաւին անաւարտ:

Իննուսունական թուականներու բանաստեղծներուն մէջ, ինչպէս Յ. Յովհաննէսեան, Յ. Թումանեան, Ա. Ծատուրեան, Լ. Մանուէլեան՝ Իսահակեան ամէնէն աւելի եւրոպան ճանչցողն է, հմուտ եւրոպական ու մանաւանդ գերման գրական հոսանքներուն և փիլիսոփայութեան. Այո՛ւ Լալա Մահարի՝ անձնաւորումն է իր ընկերային փիլիսոփայութեան:

Արտասահմանէն անցնելով Հայաստան, ան պաշարուեցաւ գուրգուրանքով Հայաստանաբնակ ազգայիններու, և 1943-ին ուրիշ կարեւոր անձնաւորութիւններու հետ՝ ինքն ալ ընտրուեցաւ իսկական անդամ Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիային, և որպէս երէց բանաստեղծ՝ հրահրեց հոգիները նորահաս բանաստեղծ սերունդին: Հոն, հայրենի ներշնչող հողին վրայ, ու անոր առողջ կլիմային տակ, ան չթողուց երբեք իր գրիչը, վերամշակեց նոր ձեռով իր Սամայ Մհերը և վերջացուց. առանձին հատուածներ հրատարակեց Ուստա Կարօ իր ընդարձակ վէպէն. իսկ հայրենական պատերազմի ընթացքին՝ հայրենասիրական բազմաթիւ քերթուածներ արտադրեց ուղղական շունչով, ինչպէս

նաեւ հրապարակախօսական յօդուածներ, խորհրդածութիւններ, հրատարակուած «Յանուն Հայրենիքի և Կուլտուրայի պաշտպանութեան» խորագրով:

Այսօր՝ մինչ բովանդակ Հայ Սփիւռքը միացած Խորհ. Հայաստանի գրական անձնաւորութիւններուն և ժողովուրդին, տօնախմբեց անոր կեանքի եօթանասունամեան, մաղթելով զեռ բեղուն գործունէութիւն ի դարգացումն հայ գրականութեան, նոյն մաղթանքը ջերմօրէն կ'ուղղէ իրեն նաեւ Բազմավիշի խմբագրութիւնը, խնդակցելով իրեն թանքը ջերմօրէն կ'ուղղէ իրեն նաեւ Բազմավիշի խմբագրութիւնը, խնդակցելով իրեն հետ և մաղթելով Հայաստանի ոսկինշոյլ ու պայծառ արեւուն տակ՝ զեռ երկար ու երջանիկ տարիներ:

Իսահակեան ամէնէն բախտաւորն եղաւ ստուգիւ իր սերունդի այն բանաստեղծներէն, որ տօնախմբեցին յորեկաններ օտար անկողնի վրայ: Թերեւս մեր առաջին մեծ գրողն է ան, որուն յորեկանը՝ է իսկապէս յարգանքի արտայայտութիւն մը կարօտալից զին կողմէն, առանց նպատակ ունենալու բարեօքել թշուառ գրագէտի մը կարօտալից ու նեղ վիճակը: Իսահակեան, Հայ պետական Կադմակերպութեան աչքին տակ նպաստաւորուած, սիրուած և մեծապէս գնահատուած՝ պիտի արտադրէ անշուշտ նոր երկեր, տաւորուած, սիրուած և մեծապէս գնահատուած՝ պիտի շաւղանքն իր արդէն պսակազարդ ճակատին, բայց գէթ որոնք եթէ նոր փառքեր պիտի չաւելցնեն իր արդէն պսակազարդ ճակատին, բայց գէթ պիտի ծառայեն խանդավառելու զինքը սիրող նոր սերունդին ոգին:

ԽՄԲ.

ԱՂԵՔ ՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ

ՆՈՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

ՀԱՆԴԻՍԱԻՈՐ ԲԱՑՈՒՄԸ

Յունիս 29-ին կատարուեցաւ Աղքատանդրիյ (Շիւց) Միլիթարեան նոր վարժարանին հանդիսաւոր բացումը, նախագահութեամբ Թեմին առաջնորդ Արհի Գերպ. Յակոբ Արք. Նեսիմեանի:

Հակառակ շաբաթ օր ըլլալուն՝ խուռն բաղմունքի մը մէջ իսկ Գահիրէն, որոնց մէջ կը նշմարուէին նախկին սաներ, փութացած էին ներկայ գտնուել այս բացումիկ հանդէսին, որ տեղի ունեցաւ վարժարանին առջեւ տարածուող ընդարձակ ու ծաղկազարդ մարգագետնին վրայ, հովանաւորուած բարձրաբերձ մայրիկներէ և հողմեւ արմաւենիներէ:

Պարտէզին կեդրոնը սինազարդ սանդուխներուն առջեւ պատրաստուած էր բարձրագիւր բեմ մը, մէջտեղը կը բազմէր ոսկեղօծ աթոռի վրայ Գերպ. Յ. Արք. Նեսիմեան՝ իր աջին ունեւ

նալով վարժարանին մեծ բարերար և ազգասէր տիար Վենսան Մաթոսեան, Պր. Աշոտ Գասապեան, Պր. Կայծակ, Պր. Պօղոսեան՝ ներկայացուցիչներ Թեմական և քաղաքական ժողովներէ: Նոյնպէս վարժ. Խա Մեկենասներէն Պր. Յովհաննէս Գառնիքեան, Պր. Լեւոն Մաթոսեան, Մեկքի Գլըճեան, Մեկքի Շահապ, ինչպէս նաեւ Գահիրէի Միլիթարեան վարժ. կողմէ ներկայացուցիչ Վ. Հ. Ոսթապեան, և ուրիշ բազմաթիւ հիւրեր:

Հանգէսն սկսաւ արաբական և հայկական քայլերգներով: Աշակերտութիւնը, համադրեալ տղամոտքին առջեւ, նուագախումբի ընկերակցութեամբ երգեց, «Բա՛մ փորոտան»-ը և վարժարանին քայլերգը. «Քաջաց զէնքի հետ յաղթանակ»-ը, որուն բառերուն մէջ կը շեշտուէր յատկապէս վարժ. Խա նոր բարերարին անունը: